26.11.2024

Rahoitusmarkkinaosasto
Reima Letto

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2023 (K 19/2024 vp)

1. Pankkivaltuuston kertomuksesta ja toiminnasta

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2023 (K19/2024 vp) antaa kattavan kuvan Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna. Keskitymme lausunnossa muutamaan Suomen rahoitusmarkkinoiden kannalta ajankohtaiseen politiikkateemaan, joita on käsitelty kertomuksessa.

2. Peruspankkipalveluiden saatavuus

Kertomuksessaan pankkivaltuusto on kehottanut Finanssivalvontaa varmistamaan käytettävissä olevilla keinoilla omalta osaltaan, että peruspankkipalvelut turvataan ja että myös ne asiakkaat, jotka eivät käytä digitaalisia palveluita, pystyvät hoitamaan pankkiasiointinsa kohtuullisilla kustannuksilla.

Jaamme valtiovarainministeriössä nämä tavoitteet. On tärkeää, että Finanssivalvonta jatkaa valvontaa ja tarvittaessa puuttuu peruspankkipalveluiden kohtuullisen hinnoittelun vaatimukseen.

Peruspankkipalveluiden haasteet ovat olleet esillä viime vuosina sekä mediassa että viranomaisille tulleissa yksittäisissä yhteydenotoissa. Haasteita on yhteydenottojen perusteella erityisryhmien lisäksi muun muassa yhdistysten sekä mikro- ja pienyritysten pankkipalveluiden saatavuudessa ja hinnoittelussa.

Laajaan arviointimuistioonsa pohjautuen valtiovarainministeriö on asettanut syksyllä 2024 työryhmän, jonka eräänä tehtävänä on varmistaa peruspankkipalveluiden tarjonnan riittävä laatutaso ja yhtäläinen saatavuus myös erityisryhmille. Sääntelyä on tarkoitus kehittää niin, että edistetään asiakaspalvelun tavoitettavuutta. Asiakkaiden pitää saada vastaukset tiedusteluihinsa ja ratkaisut ongelmiinsa kohtuullisessa ajassa. Työryhmässä on edustajat keskeisistä viranomaisista, toimialalta ja järjestöistä, ja sen toimikausi on 31.10.2024–31.12.2025.

3. Turvallisuusympäristö, kyberriskit ja varautuminen

Pankkivaltuuston kertomuksen mukaan Finanssivalvonnan valvonnassa on viime vuosina painottunut mm. kyberriskien hallinta, sekä muuttuneen geopoliittisen tilanteen edellyttämä varautuminen ja jatkuvuudenhallinta.

Näiden painottaminen Finanssivalvonnan työssä on nykyisen geopoliittisen tilanteen seurauksena tärkeää myös jatkossa, koska rahoitusmarkkinoiden vakaa ja häiriötön toiminta on edellytys yhteiskunnan toimivuudelle. Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin häiriöt ja kriittisten järjestelmien käytön estyminen voivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden.

Suomessa on viime vuosina tehty merkittäviä toimenpiteitä varautumisen vahvistamiseksi sekä toimijoiden, että viranomaisten keskuudessa. Myös lainsäädäntöä on uudistettu. Eräistä huoltovarmuuden turvaamisen järjestelyistä rahoitusalalla annetun lain tavoitteena on päivittäismaksamisen turvaamisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen lyhyellä aikavälillä ja varautuminen tilanteeseen, jossa luottolaitosten tavanomaisesti käyttämät järjestelmät eivät ole käytettävissä.

Uuden lainsäädännön mukaan pankkien tulee varmistaa toimintansa mahdollisimman häiriötön hoitaminen normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa osallistumalla rahoitusmarkkinoiden valmiussuunnitteluun sekä valmistelemalla etukäteen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa.

Valtiovarainministeriö on parhaillaan viimeistelemässä asetusta, jossa säädetään tarkemmin pankkien valmiussuunnittelun perusteista. Asetuksella pyritään siihen, että eri pankkien varautuminen on yhteismitallista ja vertailtavissa. Tämän varmistamiseksi Finanssivalvonnalla suorittamalla valvonnalla on jatkossa keskeinen merkitys.

Kehitystyötä on tärkeää jatkaa myös mm. arvopaperiliikkeen varautumisen osalta.

4. Lisääntyvän sääntelyn aiheuttama valvontatyö

Pankkivaltuuston raportin mukaan kertomusvuoden aikana laaditaan suunnitelma, miten lisääntyvän sääntelyn aiheuttama valvontatyö Finanssivalvonnassa saadaan hoidettua kokonaisresursointia lisäämättä.

Yhdymme tavoitteeseen valvontatyöhön liittyvien resurssien tehokkaasta kohdentamisesta. On kuitenkin huomattava, että Finanssivalvonnalle säädettävien uusien lakisääteisten tehtävien ja valvottavien lukumäärän lisääntymisen myötä valvonnan tehokas ja laadukas hoitaminen voi edellyttää jatkossa myös kokonaisresurssien lisäämistä. Tämä oli yksi syy, miksi Finanssivalvontaa koskevan valvontamaksulain kattoa nostettiin vuonna 2023.

Jos taas Finanssivalvonnan uudet lakisääteiset tehtävät voidaan hoitaa resursseja lisäämättä, tämä tulisi jatkossa ottaa huomioon hallituksen esitysten vaikutusarvioissa.

5. Digitalisaatio ja maksaminen

Yhtenä kertomuksen erillisteemana käsitellään käynnissä olevaa eurojärjestelmän digitaalisen euron hanketta yleiseurooppalaisen maksamisen edistämisessä. Digitaalista euroa koskevan hankkeen tarkoituksena on luoda globaaleista toimijoista riippumaton kilpailukykyinen julkisessa omistuksessa oleva maksujärjestelmä.

Yhdymme eduskunnan pankkivaltuuston kertomukseen, jonka mukaan yleiseurooppalaisen maksuratkaisun puuttuminen on haitta maksamisen kehitykselle. Tällä hetkellä ei ole olemassa sekä fyysisissä myyntipaikoissa että sähköisessä verkkokaupassa käytettävissä olevaa maksutapaa, joka pohjautuisi eurooppalaiseen maksuverkkoon ja kilpailisi nykyisten korttimaksuvaihtoehtojen kanssa, sillä monissa

jäsenmaissa maksaminen tukeutuu pitkälti kansainvälisten luottokorttiyhtiöiden tuotteisiin ja päällekkäisiin kansallisiin järjestelmiin. Digitaalinen euro voisi jatkossa tarjota kaivatun yleiseurooppalaisen maksuratkaisun.

Osa jäsenvaltioista, kuten Suomi, on kehittänyt kansallisia varajärjestelyjä maksamiseen. Valtiovarainministeriö pyrkii edistämään lainsäädäntötyön kautta sitä, että digitaalisesta eurosta tulisi mahdollisimman häiriönkestävä. Valtiovarainministeriö pyrkii edistämään myös sitä, että digitaalisen euron käytön mahdollisuuksia maksamisessa laajoissa yhteiskunnallisissa vika- ja häiriötilanteissa sekä maksamisen eurooppalaisena varajärjestelynä selvitettäisiin lisää. Näin digitaalisen euron lainsäädäntöhanke tukisi selkeämmin myös strategisen autonomian tavoitteita.

6. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen ja sanktioiden noudattaminen

Kertomuksessa käydään lävitse pankkivaltuuston arviota Finanssivalvonnan toimista, joilla on pyritty varmistamaan rahanpesun estämisen valvonnan riittävä tehokkuus ja joilla mahdollisiin ongelmiin puututaan ja sanktioprosessit käynnistetään vanhentumisaikojen puitteissa. Kertomuksen mukaan on huomattavaa, että rahanpesun tarkastuksille asetettu tavoitemäärä on Finanssivalvonnan nykyisillä resursseilla toimintakyvyn äärirajoilla. Tätä silmällä pitäen pyritään varmistamaan, että tarkastusten määrä toteutuu, vaikka tarkastussuunnitelmiin tulisi muutoksia tai ryhmässä tapahtuisi henkilövaihdoksia.

Mainitun tavoitteen varmistamiseksi pidämme tärkeänä, että Finanssivalvonta Suomen keskeisimpänä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvojana saa riittävästi asiantuntijoita valvontatyöhönsä ja sen toiminta on tehokasta kansainvälisten velvoitteiden edellyttämällä tavalla. FATF:n edellisessä Suomea koskevassa maa-arviossa (v. 2019) ainoa matalaa tehokkuutta koskeva arvosana saatiin rahanpesun estämisen valvonnasta. FATF tulee vuonna 2027 alkavassa seuraavassa maatarkastuksessa erityisesti kiinnittämään huomiota valvojan suorittamien tarkastusten määrään ja laatuun.